

Lise Öğrencilerinin Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Sosyal Kabul Düzeyleri*

Social Acceptance Levels of High School Pupils Towards Individuals with Special Needs

Tahsin FIRAT¹, İlhan KOYUNCU²

¹Adıyaman Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, Zihin Engelliler Eğitimi A.B.D.
tahsinfirat02@gmail.com

²Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme
A.B.D. ilhankync@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 08.06.2018

Yayına Kabul Tarihi: 30.07.2018

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, normal gelişim gösteren lise öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabul düzeylerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, psikolojik boyut üzerine maddeleri yerleştirme yaklaşımlarından olan ve denek tepkilerine dayanarak maddeleri ölçeklemeyi hedefleyen Guttman tipi bir ölçek oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubu, Adıyaman ilindeki çeşitli okullarda okuyan lise öğrencilerinden tabakalı ve amaçlı örnekleme yoluyla seçilen 492 katılımcıdır. Tarama modelinde olan bu çalışmada, lise öğrencilerinin özel gereksinimli bireylerle aynı mahallede, okulda, sınıfta, grupta ve sırada bulunmaya ne düzeyde istekli oldukları belirlenmiştir. Tüm özel gereksinim grupları için yeniden üretilebilirlik (>0,90) ve ölçeklenebilirlik (>0,60) katsayılarının önerilen ölçütleri karşıladığı ve ölçek maddelerinin önsel dizilimlerinin oldukça yerinde olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularına göre, lise öğrencilerinin ortalama sosyal kabul düzeyleri açısından, zihin engelli ve otizmli bireylerle aynı mahallede, okulda ve sınıfta okumayı tercih ettikleri; aynı grupta çalışmayı veya sıra arkadaşı olmayı tercih etmedikleri görülmüştür. Öğrenme güçlüğü olan, işitme, görme ve fiziksel engelli bireylerle aynı mahallede, okulda, sınıfta ve grupta bulunmayı tercih ettikleri ancak sıra arkadaşı olmayı tercih etmedikleri anlaşılmıştır. Üstün zekalı/yetenekli bireylerle ise sözü edilen tüm ortamlarla birlikte aynı sırada oturmayı da tercih ettikleri görülmüştür. Lise öğrencilerinin sınıf düzeyleri açısından engelli bireylere yönelik sosyal kabul düzeyleri arasında anlamlı

***Alıntılama:** Fırat, T. ve Koyuncu, İ. (2019). Lise öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabul düzeyleri. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 503-525.

Bu çalışma, ERPA International Congresses on Education 2018 kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$). Araştırmada bulgular tartışılarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Özel gereksinimli bireyler, Normal gelişim gösteren öğrenciler, Sosyal kabul, Sosyal mesafe, Guttman ölçekleme.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the social acceptance levels of normally developing high school students towards individuals with special needs. For this purpose, a Guttman-type scale was developed which aims scaling the items based on the responses of the subjects and placing the items on the psychological dimension. The study group involves 492 participants selected by stratified and purposeful sampling from students in different high schools in Adiyaman province. In this descriptive study, it was determined how high school students are willing to be in the same district, school, class, group and desk with individuals with special needs. The reproducibility (> 0.90) and the scalability (> 0.60) coefficients for all the special needs groups met the recommended criteria and the predominant order of the scale items was found to be in place. According to the findings, in terms of average acceptance levels of high school students, they preferred to be in the same district, school and classroom with mentally disabled and autistic individuals; however, they did not prefer to work in the same group or to be desk mate. It has been seen that they prefer to be in the same district, school, class and group with individuals having learning disabilities, hearing, sight and physical handicapped individuals, but they do not prefer to be desk mate. It was seen that high school students preferred to sit in the same desk with gifted individuals in addition to all the promised environments. There was no statistically significant difference between the social distances of high school students towards special needy individuals in terms of their class levels ($p>0.05$). Finally, the findings were discussed and some suggestions were made.

Keywords: Guttman-type scale, Students with normal development, Individuals with special needs, Social acceptance, Social distance

GİRİŞ

Özel gereksinimli öğrenciler, normal gelişim gösteren akranlarına göre bilişsel, fiziksel ve uyumsal beceriler açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılıklar kimi zaman özel gereksinimli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin etkileşim düzeylerini etkileyebilmektedir. Bu becerilerin gelişebilmesi ise özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren öğrencilerin birlikte eğitim almaları ile mümkün olabilmektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim alması gerekliliği son yıllarda kaynaştırma kavramının Türkiye’de en çok araştırılan konuların başında gelmesine neden olmuştur. Bu

araştırmaların çoğunun öğretmen ve öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik bilgilerini veya tutumlarını belirleme amaçlı olduğu görülmektedir (Fırat, 2014; Orel, Zerey ve Töret, 2004; Rakap ve Kaczmarek, 2010, Rakap, Parlak-Rakap ve Aydın, 2016). Dolayısıyla, kaynaştırma uygulamalarında vurgulanan en önemli faktör öğretmenlerin yeterliliği olmuştur. Yapılan bu araştırmalarda öğretmen ve öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu ve bu konuda eğitim almaları gerekliliği vurgulanmaktadır (Diken ve Sucuoğlu, 1999; Gözün ve Yıkılmış, 2004; Rakap ve Kaczmarek, 2010; Şahbaz ve Kalay, 2010). Bu gereklilikten kaynaklı ülkemizde son yıllarda eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına özel eğitim dersi ve Millî Eğitim Bakanlığınca da hizmet içi kurslar verilmektedir. Diğer taraftan kaynaştırma sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi sadece öğretmenlerin bilgi ve tutumu ile mümkün değildir. Başarılı bir kaynaştırma uygulamasının olabilmesi için gerekli bir başka önemli unsur ise sınıftaki normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırmaya hazırlanmasıdır (Batu, 2000). Sosyal bütünleşme için öğrencilerin fiziksel olarak aynı ortamda bulunmaları yeterli olmamakta aynı zamanda sosyal etkileşimin artırılmasına da gereksinim duyulmaktadır (Kargın ve Baydık, 2002). Bu etkileşimin gerçekleşmesi ise normal gelişim gösteren öğrencilerin, özel gereksinimli öğrencileri sosyal kabulü ile yakından ilişkilidir.

Diğer taraftan, kaynaştırmanın önündeki en büyük sorunlardan biri, özel gereksinimli öğrencilerin sınıf arkadaşları tarafından kabul edilmemesidir (Siperstein, Parker, Norins ve Widaman, 2011). Özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabullerini ve retlerini pek çok faktörün etkilediği öne sürülmekte ve sıklıkla akademik yeterlilik, problemler, davranışlar, sosyal beceriler, fiziksel görünüm, yaş, cinsiyet gibi değişkenlerin başlıca faktörler olduğu belirtilmektedir (Baydık ve Bakkaloğlu, 2009). Siperstein, Parker, Bardon ve Widaman (2007) yaptıkları çalışmada normal gelişim gösteren öğrencilerin sınıflarında ve okullarındaki zihin engelli öğrencilerle sınırlı düzeyde iletişime girdiğini, akademik derslerde değil de akademik olmayan derslere katılabileceklerini, kaynaştırmanın olumlu ve olumsuz yönlerinin olduğunu, zihin engelli öğrencilerle sosyal etkileşimde bulunmak istemediklerini tespit etmiştir. Nowicki ve Sandieson

(2002) yapmış oldukları meta-analiz çalışmasında normal gelişim gösteren çocukların engelli bireylere yönelik tutumlarının genellikle olumsuz yönde ve önyargılı olduğunu belirlemiştir. Baydık ve Bakkaloğlu (2009) çalışmasında özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarına göre daha az sıklıkla kabul edildiklerini ve daha fazla reddedildiklerini göstermiştir. Özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabullerini akademik yeterlilik, fiziksel görünüm ve problemlili davranışlar yordarken, sosyal retlerini sadece problemlili davranışlar yordamıştır. Bunların yanı sıra normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumlarının olumlu olduğunu gösteren çalışmalara rastlamak da mümkündür (Griffin, Summer, McMillan, Day ve Hodapp, 2012; Nikolarazi ve De Reybekiel, 2001). Siperstein, Glick ve Parker (2009) özel gereksinimli olan ve olmayan çocukların akranları tarafından eşit kabul edildiğini belirlemiştir.

Diğer taraftan bu olumsuz tutumların ortadan kaldırılmasının mümkün olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Aktaş ve Küçükler, 2002; Bildiren, 2018; Siperstein, Glick ve Parker, 2009; Şahbaz, 2007). Örneğin, Aktaş ve Küçükler (2002)'in yaptıkları çalışmada bilişsel ve duyuşsal odaklı etkinlikleri içeren bir programın ilköğretim öğrencilerinin fiziksel engelli yaşlılarına yönelik sosyal kabul düzeyleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma kapsamında, öğrencilere fiziksel engelli bireyler hakkında bilgi verme, film gösterme, grup tartışması, görme engelli bir bireyle doğrudan etkileşimde bulunma ve engel durumunu canlandırma etkinliklerine yer verilmiştir. Uygulanan programın deney grubundaki öğrencilerin fiziksel engelli yaşlılarına yönelik sosyal kabul düzeylerini geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aktaş ve Küçükler, 2002). Şahbaz (2007) ise normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma sınıflarına devam eden engelli öğrenciler hakkında bilgilendirilmeleri sonucunda engelli öğrencilerin toplumsal açıdan olumlu özelliklerinin olduğunu söyleyen öğrenci sayısında bir artış olduğunu, olumsuz özellikleri olduğunu söyleyen öğrenci sayısında ise bir azalma olduğunu tespit etmiştir. Bununla beraber öğrencilerin bu tutumlarının değişmesinde uzun süreli programlara ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Kargin ve Baydık (2002) yapmış oldukları çalışmada,

işiten öğrencilerin işitme engelli öğrencilere yönelik tutumlarının sınıf düzeyi, birlikte öğrenim görme süresi, kullanılan iletişim biçimi ve işitme engeline ilişkin bilgi alma değişkenlerine göre farklılaştığını belirlemiştir.

Türkiye’de liseden mezun olan bireyler, eğitim fakültelerinde okumadıkları takdirde, kendi kişisel ilgileri dışında, özel gereksinimli bireylere yönelik herhangi bir eğitim almadan bu bireylerin patronu, iş arkadaşı veya komşusu olabilmektedirler. Kişilik ve kimlik oluşumunun önemli ölçüde gerçekleştiği lise döneminde normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli bireylere yönelik bilgilerinin ve etkileşimlerinin az veya yetersiz oluşu diğer sosyal ortamlarda da olumsuz etkisini gösterecektir. Dolayısıyla normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik sosyal kabulünü belirlemenin bu öğrenciler arasındaki mevcut etkileşimi de ortaya çıkaracağı gibi ilerdeki süreçte yaşamın farklı noktalarındaki etkileşimi belirlemede de (iş yerinde, sokakta vb.) etkili olacaktır. Bu doğrultuda, normal gelişim gösteren bireylerin üstün yetenekli, görme, işitme, fiziksel ve zihinsel engelli, otizmli ve öğrenme güçlüğü olan bireylere yönelik sosyal kabul düzeylerini belirlemenin önem arz ettiği görülmektedir.

Yapılan araştırmalarda, kaynaştırmaya yönelik tutumların belirlenmesinde yaygın olarak Likert tipi tutum ölçekleri veya yarı yapılandırılmış görüşme formlarının kullanıldığı görülmektedir. Bu araştırmada, daha önce yapılan araştırmalardan farklı olarak Guttman tipi ölçekleme yapılmış ve normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabul düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, aynı zamanda bu düzeyin hangi özel gereksinim grubuna yönelik ne ölçüde olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma problemlerine yanıt aranmıştır.

1. Normal gelişim gösteren lise öğrencilerinin özel gereksinimli (üstün yetenekli/zekalı, görme, işitme, zihin, fiziksel engelli, öğrenme güçlüğü ve otizmli) bireylere yönelik sosyal kabulleri ne düzeydedir?

2. Normal gelişim gösteren lise öğrencilerinin özel gereksinimli (üstün yetenekli/zekalı, görme, işitme, zihin, fiziksel engelli, öğrenme güçlüğü ve otizmlili) bireylere yönelik sosyal kabulleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada lise öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere olan yaklaşım düzeylerinin belirlenmesi amaçlandığından bir tarama (survey) araştırmasıdır. Tarama araştırmalarında, hedef evrenden seçilen belirli bir örnekleme yapılandırılmış sorular sorularak grubun belirli bir konudaki görüşleri, fikirleri, inançları veya tutumları betimlenip elde edilen sonuçların evrene genellenmesi amaçlanır (Fraenkel ve Wallen, 2006).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Adıyaman ilindeki çeşitli okullarda okuyan lise öğrencilerinden tabakalı ve amaçlı örnekleme yoluyla seçilen 492 katılımcıdır. Buna göre, araştırmanın hedef evreni Adıyaman ilindeki lise öğrencileridir. Hedef evrene genellenebilir sonuçlar elde edilebilmek amacıyla, başarı düzeylerine göre tabaklanmış örneklem gruplarında yer alan farklı başarı düzeylerindeki üç okuldan veri toplanmıştır. Çalışma grubunun özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyete ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

	Cinsiyet		Toplam	
	Kadın	Erkek		
SINIF	9. Sınıf	32	89	121
	10. Sınıf	63	103	166
	11. Sınıf	79	73	152
	12. Sınıf	30	23	53
TOPLAM	204	288	492	

Tablo 1’e göre, sınıf düzeyleri ve cinsiyet açısından genel olarak yeterli sayıda öğrenciye ulaşıldığı görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın amacı doğrultusunda, öğrencilerin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabullerini belirlemek amacıyla psikolojik boyut üzerine maddeleri yerleştirme yaklaşımlarından olan ve denek tepkilerine dayanarak maddeleri ölçeklemeyi hedefleyen Guttman tipi bir ölçek oluşturulmuştur. Guttman (1944) tipi ölçekler tek boyutluluğu esas alan ilk birikimli ölçeklerdendir (Erkuş, 2012). Ölçek maddeleri en geniş kapsamdan en dar kapsama doğru bir sıralı yapıdadır. Örneğin, bir yerleşim yerindeki yerlilerin göçmenleri şehirlerinde, semtlerinde, mahallerinde, sokaklarında, apartmanlarında, buldukları katlarda ya da kendi evlerinde kabul durumları bir sıralı yapı gösterir. Burada, Bogardus (1925) tipi ölçeklerden farklı olarak bir yabancıyı aynı apartmanda kabul eden bir yerlinin aynı zamanda aynı sokakta, mahallede, semtte ve şehirde kabul ettiği anlamına gelir. Ölçek maddelerine verilen tepkilerin bu şekilde bir sıralı yapıda olmaması ölçek hataları olarak değerlendirilir. Geliştirilen ölçek maddelerinin önsel dizilimlerinin uygunluğuna, bu hatalardan hareketle hesaplanan yeniden üretilebilirlik ve ölçeklenebilirlik katsayıları ile karar verilir. Bu katsayılar şu şekilde hesaplanır:

$$\text{Yeniden üretilebilirlik katsayısı} = 1,00 - (\text{Ölçek hata sayısı} / \text{Toplam tepki sayısı})$$

Bu denklemde, ölçek hataları, yanıtları sıralı dizilim göstermeyen katılımcı sayısını göstermekte iken toplam tepki sayısı, katılımcı sayısı ile ifade sayısının çarpımından elde edilir.

$$\text{Ölçeklenebilirlik katsayısı} = \text{İyileşme yüzdesi} / \text{Olası iyileşme yüzdesi}$$

Bu denklemde iyileşme yüzdesi, yeniden üretilebilirlik katsayısından minimum marjinal üretilebilirlik katsayısının (MMÜK) çıkarılmasıyla elde edilir. MMÜK, doğru tepki sayısının toplam tepki sayısına bölümüne eşittir. Olası iyileşme yüzdesi ise 1'den MMÜK'nin çıkarılmasıyla hesaplanır (Erkuş, 2012). Guttman'a göre yeniden üretilebilirlik katsayısı 0.90'dan ve ölçeklenebilirlik katsayısı 0.60'tan büyük olmalıdır (Anderson, 1988). Guttman ölçeği birikici yapıda olduğundan toplam puanlar anlamlıdır ve elde edilen toplam puanların yüksek olması bireylerin daha olumlu tutuma sahip

olduğunu gösterir (Erkuş, 2012). Buna göre, her bir madde için elde edilen toplam puanların kişi sayısına bölünmesi sonucunda özel gereksinimli bireylere yaklaşım yüzdeleri hesaplanabilir.

Bu çalışmada, lise öğrencilerinin özel gereksinimli bireylerle aynı mahallede, okulda, sınıfta, grupta ve sırada bulunma durumlarını belirtmeleri istenmiştir. Bu maddeler, Erkuş (2012) tarafından verilen örnekten hareketle oluşturulmuştur. Özel gereksinimli olarak üstün zekalı/yetenekli, görme engelli, işitme engelli, zihin engelli, otizmli, öğrenme güçlüğü olan ve fiziksel engelli bireylere yönelik sorular sorulmuştur. Ayrıca, ölçek taslağında öğrencilerin cinsiyetleri ve sınıf düzeyleri sorularak grubun özellikleri belirlenmiştir. Ölçek taslak formu EK-1’de yer almaktadır.

Taslak ölçek geliştirildikten sonra ölçeğin uygulanabilirliğini görmek açısından küçük bir grup üzerinde maddelerin anlaşılabilirliği ve ölçeğin kullanılabilirliği kontrol edilmiştir. Daha sonra, farklı başarı düzeylerinden üç okulda 492 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce öğrencilere ankette yer alan özel gereksinim gruplarıyla ilgili kısa bir açıklama yapılmıştır. Öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda analizlerde kullanılacak veriler elde edilmiştir. Her bir özel gereksinim grubu için ölçek maddelerinin önsel dizilimlerinin uygunluğuna yönelik elde edilen yeniden üretilebilirlik ve ölçeklenebilirlik katsayıları değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Yeniden Üretilebilirlik ve Ölçeklenebilirlik Katsayı Değerleri

Özel gereksinim grubu	Yeniden üretilebilirlik katsayısı	Ölçeklenebilirlik katsayısı
Üstün zekalı/yetenekli	0.98	0.89
Görme engelli	0.99	0.95
İşitme engelli	0.99	0.95
Zihin engelli	0.99	0.97
Otizmli	0.98	0.96
Öğrenme güçlüğü	0.98	0.95
Fiziksel engelli	0.99	0.94

Tablo 2’ye göre, tüm özel gereksinim grupları için yeniden üretilebilirlik (>0.90) ve ölçeklenebilirlik (>0.60) katsayıları Guttman (1944) tarafından önerilen ölçütleri

karşılmaktadır. Buna göre ölçek maddelerinin dizilimlerinin oldukça yerinde olduğu görölmektedir.

BULGULAR

Araştırmada normal gelişim gösteren lise öğrencilerinin özel gereksinimli öğrencilere yönelik sosyal kabul düzeyleri ve bunun sınıf düzeyine göre değişip değişmediğine yönelik bulgular elde edilmiştir. Aşağıda bu bulgular ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Özel Gereksinim Gruplarına Göre Sosyal Kabul Düzeyine Yönelik Bulgular

Normal gelişim gösteren lise öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabul düzeylerine ait bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Lise Öğrencilerinin Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Ortalama Sosyal Kabul Düzeyleri (%)

Özel gereksinim grubu	Aynı mahallede	Aynı okulda	Aynı sınıfta	Aynı grupta	Sıra arkadaşı	Ortalama sosyal kabul
Üstün Zekalı/Yetenekli	91.67	90.04	85.57	76.22	69.72	82.64
Görme Engelli	98.98	85.16	74.59	56.71	46.75	72.44
İşitme Engelli	94.92	81.91	70.33	54.67	49.39	70.24
Zihin Engelli	88.21	68.09	51.42	39.23	32.52	55.89
Otizimli	88.21	69.51	56.91	39.63	36.79	58.21
Öğrenme Güçlüğü	93.50	80.08	65.65	48.98	44.92	66.63
Fiziksel Engelli	93.70	81.91	72.56	58.54	55.28	72.40

Tablo 3'e göre, öğrenciler aynı mahallede oturma açısından en çok görme engelli bireylere sonrasında ise sırasıyla işitme engelli, fiziksel engelli, öğrenme güçlüğü olan, üstün zekalı/yetenekli, otizmli ve zihin engelli bireylere olumlu yaklaşmışlardır. Öğrenciler büyük oranda özel gereksinimli bireylerle aynı mahallede yaşamayı bir sorun olarak görmemektedir.

Aynı okulda okuma açısından en çok üstün zekalı/yetenekli bireylere sonrasında ise sırasıyla görme, işitme engelli, fiziksel engelli, öğrenme güçlüğü olan, otizmli ve zihin engelli bireylere olumlu yaklaşmışlardır. Öğrenciler zihin engelli ve otizmli bireyler

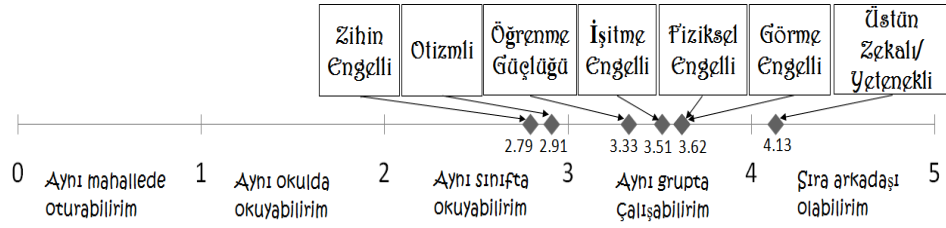
hariç diğer özel gereksinimli bireylerle aynı okulda okumayı önemli bir sorun olarak görmemektedir. Zihin engelli ve otizimli bireylere yaklaşımları ise orta düzeyin üzerindedir.

Aynı sınıfta okuma açısından en çok üstün zekalı/yetenekli bireylere sonrasında ise sırasıyla görme, fiziksel engelli, işitme engelli, öğrenme güçlüğü olan, otizimli ve zihin engelli bireylere olumlu yaklaşmışlardır. Öğrenciler zihin engelli ve otizimli bireyler hariç diğer özel gereksinimli bireylerle aynı sınıfta okumayı önemli bir sorun olarak görmemektedir. Zihin engelli ve otizimli bireylere yaklaşımları ise orta düzeydedir.

Aynı grupta çalışma açısından en çok üstün zekalı/yetenekli bireylere olumlu iken sonrasında sırasıyla fiziksel engelli, görme engelli, işitme engelli, öğrenme güçlüğü olan, otizimli ve zihin engelli bireylere mesafe göstermişlerdir. Öğrenciler üstün zekalı/yetenekli bireylerle aynı grupta çalışmayı önemli bir sorun olarak görmemektedir. Zihin engelli ve otizimli bireyler hariç diğer özel gereksinimli bireylere orta düzeyde olumlu yaklaşım göstermişlerdir. Ancak, lise öğrencilerinin zihin engelli ve otizimli bireylerle aynı grupta çalışmaya olumsuz yaklaşımları söylenebilir.

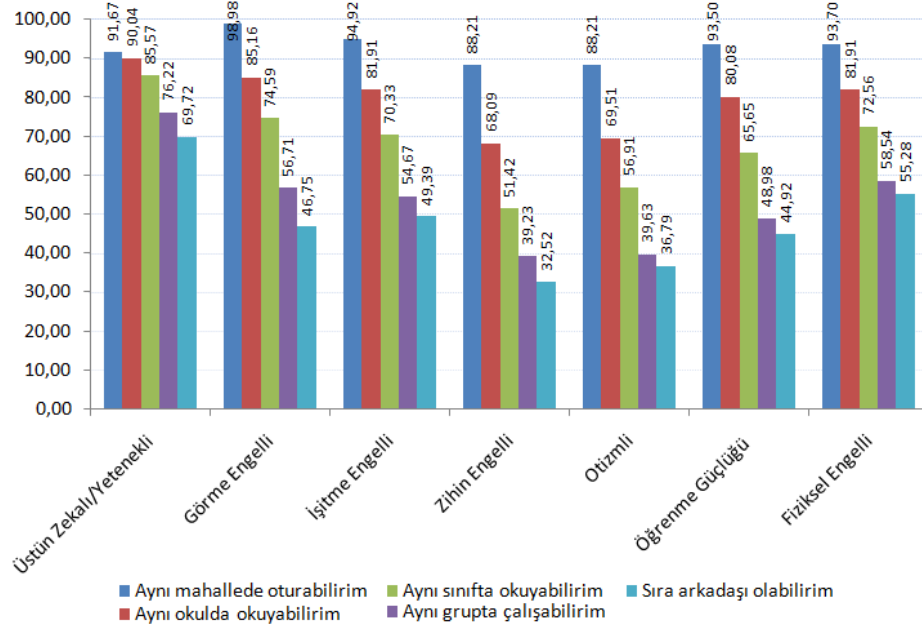
Aynı sırada oturma açısından üstün zekalı/yetenekli bireylere olumlu iken sonrasında sırasıyla fiziksel engelli, görme engelli, işitme engelli, öğrenme güçlüğü olan, otizimli ve zihin engelli bireylere mesafe göstermişlerdir. Öğrenciler üstün zekalı/yetenekli bireylerle aynı sırada oturmaya orta düzeyin üzerinde olumlu yaklaşmışlardır. Zihin engelli ve otizimli bireyler hariç diğer özel gereksinimli bireylere orta düzey veya biraz daha düşük olumlu yaklaşım göstermişlerdir. Ancak, lise öğrencilerinin zihin engelli ve otizimli bireylerle aynı sırada oturmaya olumsuz yaklaşımları söylenebilir.

Tablo 3'e göre, ortalama sosyal kabul açısından, normal gelişim gösteren lise öğrencileri üstün zekalı/yetenekli öğrencilere en olumlu tutumu (yakın görme eğilimi, kabullenme) gösterirken en fazla zihin engelli ve otizimli öğrencilere sosyal mesafe göstermektedir. Görme engelli, fiziksel engelli, işitme engelli ve öğrenme güçlüğü olan bireylere gösterilen yaklaşım düzeyi orta düzeyin üzerindedir. Şekil 1'de ortalama sosyal kabul düzeylerinin grafiksel gösterimi verilmiştir.

Şekil 1. Lise Öğrencilerinin Özel Gereksinimli Bireylere Gösterdikleri Ortalama Sosyal Kabul Düzeyleri

Şekil 1 incelendiğinde, lise öğrencileri, zihin engelli ve otizmlilerle en fazla aynı sınıfta okumayı tercih ettikleri; aynı grupta çalışmayı veya sıra arkadaşı olmayı tercih etmedikleri görülmektedir. Öğrenme güçlüğü olan, işitme, görme ve fiziksel engelli bireylerle en fazla aynı grupta çalışmayı tercih ettikleri ancak sıra arkadaşı olmayı tercih etmedikleri anlaşılmaktadır. Üstün zekalı/yetenekli bireylerle ise sıra arkadaşı olmayı da tercih ettikleri görülmektedir. Şekil 2’de ise her bir özel gereksinim grubuna göre sosyal kabul oranlarının dağılımı görülmektedir.

Şekil 2. Özel Gereksinim Grupları Bazında Sosyal Kabul Yüzdelerinin Dağılımı

Tablo 3 ve Şekil 2 bir arada incelendiğinde, normal gelişim gösteren lise öğrencileri üstün yetenekli/zekalı bireyleri, aynı okulda, aynı sınıfta, aynı grupta ve aynı sırada olma açısından kendilerine en yakın özel gereksinim grubu olarak görmektedir. Daha sonra, sırasıyla, görme ve işitme engelli bireyleri ise aynı mahallede oturmak konusunda kendilerine en yakın gruplar olarak görmüşlerdir. Öğrenciler, zihin engelli ve otizmlili bireyleri tüm ortamlarda (mahalle, okul, sınıf, grup ve sıra) kendilerine en uzak özel gereksinim grubu olarak görmektedir. Öğrenciler, aynı okulda, aynı sınıfta, aynı grupta ve aynı sırada olma açısından görme, işitme ve fiziksel engelli bireylere benzer sosyal mesafeler göstermişlerdir. Öğrenme güçlüğü olan bireylere ise bu üç gruptaki bireylere olandan biraz fazla, zihinsel ve otizmlili gruplardaki bireylere olandan ise daha az sosyal mesafe göstermişlerdir.

Sınıf Seviyelerine Göre Sosyal Kabul Düzeyine Yönelik Bulgular

Sınıf seviyeleri (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) açısından normal gelişim gösteren lise öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabul düzeylerinin farklılaşma durumları Krusal Wallis H testi ile incelenmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre, verinin normal dağılım göstermediği görülmüştür ($p < 0,05$). Analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Krusal Wallis H Testi Sonuçları

	Değer
Ki-Kare	0.87
Serbestlik Derecesi	3
Anlamlılık (p)	0.83

Tablo 4 incelendiğinde, normal gelişim gösteren lise öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere yönelik sosyal kabul düzeylerinin sınıf seviyelerine (9, 10,11 ve 12. sınıflar) göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0,05$). Buna göre, öğrencilerin lisede herhangi bir sınıf düzeyinde bulunmaları, özel gereksinimli bireylere karşı sosyal kabul düzeylerinde bir farklılığa neden olmamaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulgulardan normal gelişim gösteren lise öğrencilerinin sosyal mesafe olarak en uzak oldukları özel gereksinim grupları sırasıyla zihin engelliler ve otizmli öğrenciler olmuştur. Alanyazında, özel gereksinimli bireylerin sosyal kabulünü etkileyen faktörlere bakıldığında bu bireyler hakkında bilgi düzeyi, engellinin türü ve derecesinin ön planda olduğunu görülmektedir (Siperstein ve diğ., 2011). Otizmli bireylerinde önemli bir kısmının zihinsel olarak yetersizlik yaşadığı göz önüne alındığında, lise öğrencilerinin bilişsel olarak yetersizlik yaşayan bireylere yönelik sosyal mesafe oluşturdıkları ortaya çıkmıştır. İlgili alanyazında da zihinsel yetersizliğin sosyal kabulü düşürdüğü ifade edilmektedir (Nowicki, 2006; Nowicki ve Sandieson, 2002; Siperstein ve diğ., 2007). Siperstein ve diğ. (2011), normal gelişim gösteren öğrencilerin zihin engelli öğrencilerle akademik faaliyetlere katılma ve sosyal etkileşimde bulunmada isteksiz olduklarını belirlemiştir. Normal gelişim gösteren öğrencilerin çoğu zaman bu öğrencilerden korkmaları, onlarla nasıl iletişim kuracaklarını bilememeleri veya bu bireyler hakkında bilgi sahibi olmamaları buna neden olarak gösterilebilir. Nitekim yapılmış çalışmalarda, normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli bireyler hakkında bilgilendirilmesinin özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarında olumlu değişime neden olduğunu göstermektedir (Leigers ve Myers, 2015; Liu, Kudlacek ve Jesina, 2010; Papaioannou, Evaggelinou, Barkoukis ve Block, 2013; Rillotta ve Nettelbeck, 2007). Yazbeck, McVilly ve Parmenter (2004) özel gereksinimli bireylerle daha önce etkileşimde bulunmanın ve onlar hakkında bilgi sahibi olmanın bu bireylere yönelik olumlu tutum oluşturmada etkili olduğunu tespit etmiştir.

Bu sonucun ortaya çıkmasının bir diğer nedeni ise bu bireylerin davranışsal özelliklerinden kaynaklanabilmektedir. Çünkü zihin engelli ve otizmli bireylerin sosyal becerilerde zayıf olmaları ve sık sık problemlerle davranışlar sergilemeleri sosyal kabullerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Otizmli bireyler sosyal etkileşim için gerekli olan sözel olmayan davranışlarda yetersizlik, yaşa uygun akran ilişkileri

geliştirememe, başkaları ile zevk, başarı ya da ilgi paylaşımında ve sosyo-duygusal davranışlarda sınırlılık, tekrarlı davranışlar ve dili etkili kullanamama gibi özellikler göstermektedirler (Boutot, 2007). Otizmliler öğrencilerin bu karakteristik özellikleri normal gelişim gösteren öğrencilerle olan sosyal etkileşimi ve iletişimi engellediği gibi aralarındaki sosyal mesafeyi genişletmektedir (Boutot, 2007; Boutot ve Bryant, 2005; Cotugno, 2009). Yapılmış çalışmalarda otizmliler öğrencilerin sosyal becerilerindeki yetersizlikleri nedeniyle arkadaşları tarafından dışlanma, yalnız kalma gibi sorunlarla karşılaşabildiklerini göstermektedir (Girli ve diğ. 2007; Girli ve Atasoy, 2008; Chamberlain, Kasari ve Rotheram-Fuller, 2007; Rotheram-Fuller, Kasari ve Chamberlain, 2010). Örneğin, Rotheram-Fuller, Kasari ve Chamberlain (2010), kaynaştırma eğitimi alan otizmliler öğrencilerin sınıf arkadaşları tarafından daha az kabul gördüğünü ve arkadaşlıkta tercih edilmediklerini belirlemişlerdir. Dolayısıyla olumlu tutumların ve etkileşimin gerçekleşebilmesi için özel gereksinimi olan öğrencilerin desteklenmesi ve normal gelişim gösteren öğrencilerin ise özel gereksinimli bireyler hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal olarak en yakın gördükleri, yani sosyal kabul düzeyi en yüksek olan özel gereksinim grubu ise üstün yetenekli öğrenciler olmuştur. Bu sonuç, üstün yetenekli öğrencilere yönelik sosyal kabul düzeyin yüksek olduğunu gösteren (Eccles, Bauman ve Rotenberg, 1989; Gallagher, 2015) çalışmaları desteklemektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında ilk olarak, üstün yetenekli çocukların erken yaştan itibaren ileri düzeyde dil gelişimine sahip olmaları (Bildiren, 2017; Clark, 2002) gösterilebilir. Bu bireyler akranlarına göre dili etkili bir şekilde kullanırlar (Clark, 2002). Üstün yetenekli öğrencilerin dili etkili kullanma becerileri sosyal ilişkilerde de kabul düzeyini artırdığı söylenebilir. İkinci olarak yine erken yaşta empati yeteneği ve duygusal yoğunluk özelliklerinden bahsedilebilir (Robinson, 2000; Walker, Hafenstein ve Crow-Enslow, 1999). Bu erken kazanımlar üstün yetenekli çocukların sosyal ilişkilerine de yansımaktadır. Von Karolyi (2006) araştırmasında, ebeveynlerin ve çocukların görüşleri ile zeka testi sonuçlarından elde edilen veriler, üstün çocukların diğer çocuklara göre çok daha erken yaşta sosyal ve duygusal alanda farkındalık

geliştirdiğini ortaya koymuştur. Sosyal ve duygusal alandaki bu farkındalık çocukların kendi yaşadıkları tecrübelerin ötesinde genellemeler yapabilmelerine olanak vermektedir. Bu durum onların düşüncelerinin başkaları tarafından değer görmesini, yetişkinlerle ve diğer çocuklarla çok kolay iletişim kurmasını, yaşlıları tarafından ilk seçilen kişi olmasını (Bildiren, 2016; Çağlar, 2004; Freeman, 2013), çevrelerinde popüler ve lider olmasını sağlamaktadır (Akarsu, 2001). Üçüncü olarak, üstün yetenekli öğrencilerin okul sürecinde akademik olarak başarılı olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Wels, Parke, Widaman ve O'Neil (2001) akademik başarının hem birinci hem de ikinci sınıfta sosyal yeterliliği doğrudan etkilediğini ve sosyal yeterliliğin ikinci ve üçüncü sınıfta akademik başarı ile karşılıklı olarak ilişkili olduğunu belirlemiştir. Ayrıca akademik başarının sosyal kabul üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu da düşünülmektedir (Gifford-Smith ve Brownell, 2003). Dolayısıyla, sınıflarında akademik olarak başarılı olan öğrenciler arkadaşlık için daha fazla tercih edilebilmektedir.

Araştırma sonucunda ulaşılan bir diğer bulgu ise normal gelişim gösteren öğrencilerin üstün yetenekli öğrencilerle aynı sırada; zihin engelli ve otizmli öğrencilere aynı sınıfta bulunmayı, öğrenme güçlüğü olan, fiziksel, görme ve işitme engelli öğrenciler için ise aynı grupta çalışmaya istekli oldukları belirlenmiştir. Bu sonuç, normal gelişim gösteren öğrencilerin üstün yetenekli öğrenciler dışındaki diğer özel gereksinim gruplarına yönelik başarılı bir kaynaştırma için yeterli sosyal kabul düzeyine sahip olmadıklarını göstermektedir. Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin sadece aynı okulda veya sınıfta bir arada olması değildir. Başarılı bir kaynaştırma, bu iki grubun karşılıklı kabulünü ve etkileşimini gerektirir. Diğer taraftan, normal gelişim gösteren öğrencilerin bu olumsuz tutumları liseden mezun olduktan sonra işveren, şoför, kasiyer vb. olduklarında da kendisini gösterebilecektir. Dolayısıyla özel gereksinimli bireylerle sosyal etkileşime girecek toplumun her kesiminden insanın okul sürecinde bu bireyler hakkında bilgilendirilmeleri önem arz etmektedir. Bu doğrultuda lise programlarına özel eğitim ile ilgili seçmeli de olsa dersler yerleştirilebilir.

Araştırmada ayrıca normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik sosyal kabul düzeylerinin sınıf düzeyine göre değişip değişmediği de incelenmiştir. Araştırmada normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik sosyal kabul düzeylerinde sınıf düzeyine göre herhangi farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılmış araştırmaların bazılarında sınıf düzeyi veya yaşa göre bir farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılrken (Nowicki, 2006; Swaim ve Morgan, 2001) bazılarında ise bu farklılaşmanın olmadığı görülmüştür (Pace, Shin ve Rasmussen, 2010; Tamm ve Prellwitz, 2001). Mevcut çalışmada farklılaşmaya rastlanmamış olması normal gelişim gösteren öğrencilerin lise eğitim süreçlerinde (9. sınıftan 12. sınıfa kadar) özel gereksinimli öğrencilere yönelik bu algıyı değiştirecek herhangi bir eğitim almamaları ve bu bireylerle yaşadıkları deneyim düzeyinin değişmemesiyle açıklanabilir. Ayrıca, lisede okuyan öğrencilerin gelişim dönemi açısından aynı dönemde (ergenlik) yer almaları benzer düşüncelerini etkilemiş olabilir. Bu doğrultuda okullarda normal gelişim gösteren bireylerin katılımıyla engelliler haftası, otizm farkındalık günü vb. etkinlikler düzenlenerek öğrencilerin farkındalık düzeyleri artırılabilir. İleride yapılacak çalışmalarda ise müdahale programı uygulanıp normal gelişim gösteren öğrenciler ile özel gereksinimli öğrenciler arasındaki sosyal mesafenin değişip değişmediği inceleyebilir.

KAYNAKLAR

- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekli çocuklar aileleri ve sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Aktaş, C.ve Küçükler, S. (2002). Bilişsel duyuşsal odaklı bir programın ilköğretim öğrencilerinin fiziksel engelli yaşlılarına yönelik sosyal kabul düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 3,(2), 15-25.
- Anderson, L.W. (1988). Attitudes and their measurement. In J.P. Keeves, (Ed), *Educational research, methodology, and measurement: An international handbook*. New York: Pergamon Press.
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*,2(4), 35-45.
- Baydik, B.ve Bakkaloglu, H. (2009). Predictors of sociometric status for low socioeconomic status elementary mainstreamed students with and without special needs. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 9(2), 435-447.
- Bildiren, A. (2016). *Üstün yetenekli çocuklar: aileler ve öğretmenler için bir kılavuz*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Bildiren, A. (2017). Developmental characteristics of gifted children aged 0–6 years: parental observations. *Early Child Development and Care*, 1-15.
- Bildiren, A. (2018). Family and volunteer partner opinions on young athletes project. *International Education Studies*, 11(5), 46-58.
- Bogardus, E. S. (1925). Measuring social distance. *Journal of applied sociology*, 9(2), 299-308.
- Boutot, E. A. (2007). Fitting in: Tips for promoting acceptance and friendships for students with autism spectrum disorders in inclusive classrooms. *Intervention in School and Clinic*, 42(3), 156-161.
- Boutot, E. A.ve Bryant, D. P. (2005). Social integration of students with autism in inclusive settings. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 14-23.
- Chamberlain, B., Kasari, C. ve Rotheram-Fuller, E. (2007). Involvement or isolation? The social networks of children with autism in regular classrooms. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37(2), 230-242.
- Clark, B. (2002). *Growing up gifted: Developing the potential of children at home and at school* (6th ed.). UpperSaddleRiver, NJ: Merrill-PrenticeHall.
- Cotugno, A. J. (2009). Social competence and social skills training and intervention for children with autism spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39(9), 1268-1277.
- Çağlar, D. (2004). *Üstün zekalı çocukların eğitimi ve öğretimi. Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- Diken, H. İ. ve Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında zihin engelli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(3), 25-39.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Eccles, A. L., Bauman, E. ve Rotenberg, K. (1989). Peer acceptance and self-esteem in gifted children. *Journal of Social Behavior and Personality*, 4(4), 401.
- Fırat, T. (2014). Farklı eğitim kademelerinde görev yapacak öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2014(18), 597-628.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Freeman, J. (2013). *Gifted children grown up*. David Fulton Publishers.
- Gallagher, J. J. (2015). Peer acceptance of highly gifted children in elementary school. *Journal for the Education of the Gifted*, 38(1), 51-57.
- Gifford-Smith, M. E. ve Brownell, C. A. (2003). Childhood peer relationships: Social acceptance, friendships, and peerenetworks. *Journal of School Psychology*, 41(4), 235-284.
- Girli, A. ve Atasoy, S. (2008). The view of autistic and mental retarded inclusion students about their pers and school experiences. 2. *International Conference on Special Education (ICOSE), Marmaris-Muğla-Turkey*.
- Girli, A., Atasoy, S., Varrı, D., Karpat, V. ve Uylaş, E. (2007). The perspectives of primary school students with Asperger's syndrome and high functioning autism about inclusion process, *8th International Congress Autism-Europe, Oslo, Norway*.
- Gözün, Ö. ve Yıkılmış, A. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 65-77.
- Griffin, M. M., Summer, A. H., McMillan, E. D., Day, T. L. ve Hodapp, R. M. (2012). Attitudes toward including students with intellectual disabilities at college. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 9(4), 234-239.
- Guttman, L.A. (1944). A basis for scaling qualitative data. *American Sociological Review*, 91, 139-150.
- Kargın, T. ve Baydık, B. (2002). Kaynaştırma ortamındaki işiten öğrencilerin işitme engelli akranlarına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 3(2), 27-39.
- Leigers, K. L. ve Myers, C. T. (2015). Effect of duration of peer awareness education on attitudes toward students with disabilities: A systematic review. *Journal of Occupational Therapy, Schools, ve Early Intervention*, 8(1), 79-96.

- Liu, Y., Kudláček, M. ve Ješina, O. (2010). The influence of Paralympic School Day on children's attitudes towards people with disabilities. *Acta Gymnica*, 40(2), 63-69.
- Nikolarazi, M. ve De Reybekiel, N. (2001). A comparative study of children's attitudes towards deaf children, children in Wheel chairs and blind children in Greece and in the UK. *European Journal of Special Needs Education*, 16(2), 167-182.
- Nowicki, E. A. (2006). A cross-sectional multivariate analysis of children's attitudes towards disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 50, 335-348.
- Nowicki, E. A. ve Sandieson, R. (2002). A meta-analysis of school-age children's attitudes towards persons with physical or intellectual disabilities. *International Journal of Disability, Development and Education*, 49(3), 243-265.
- Orel, A., Zerey, Z. ve Toret, G. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5, 23-33.
- Pace, J. E., Shin, M. ve Rasmussen, S. A. (2010). Understanding attitudes toward people with Down syndrome. *American Journal of Medical Genetics Part A*, 152A, 2185-2192.
- Papaioannou, C., Evaggelinou, C., Barkoukis, V. ve Block, M. (2013). Disability awareness program in a summer camp. *European Journal of Adapted Physical Activity*, 6(2), 19-28.
- Rakap, S. ve Kaczmarek, L. (2010). Teachers' attitudes towards inclusion in Turkey. *European Journal of Special Needs Education*, 25(1), 59-75.
- Rakap, S., Parlak-Rakap, A., ve Aydin, B. (2016). Investigation and comparison of Turkish and American preschool teacher candidates' attitudes towards inclusion of young children with disabilities. *International Journal of Inclusive Education*, 20(11), 1223-1237.
- Rillotta, F. ve Nettelbeck, T. (2007). Effects of an awareness program on attitudes of students without an intellectual disability towards persons with an intellectual disability. *Journal of Intellectual And Developmental Disability*, 32(1), 19-27.
- Robinson, N. M. (2000). *Giftedness in very young children: How seriously should it be taken?* In R. C. S. Friedman ve B. M. Shore (Ed.), *Talents unfolding: Cognition and development* (pp. 7-26). Washington, DC: American Psychological Association.
- Rotheram-Fuller, E., Kasari, C., Chamberlain, B. ve Locke, J. (2010). Social involvement of children with autism spectrum disorders in elementary school classrooms. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(11), 1227-1234.
- Siperstein, G. N., Glick, G. C. ve Parker, R. C. (2009). Social inclusion of children with intellectual disabilities in a recreational setting. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 47(2), 97-107.

- Siperstein, G. N., Parker, R. C., Bardon, J. N. ve Widaman, K. F. (2007). A national study of youth attitudes toward the inclusion of students with intellectual disabilities. *Exceptional Children*, 73(4), 435-455.
- Siperstein, G. N., Parker, R. C., Norins, J. ve Widaman, K. F. (2011). A national study of Chinese youths' attitudes towards students with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 55(4), 370-384.
- Swaim, K. F. ve Morgan, S. B. (2001). Children's attitudes and behavioral intentions toward a peer with autistic behaviors: Does a brief educational intervention have an effect? *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 31(2), 195-205.
- Şahbaz, Ü. (2007). Normal öğrencilerin kaynaştırma sınıflarına devam eden engelli öğrenciler hakkında bilgilendirilmelerinin engellilerin sosyal kabul düzeylerine etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26, 199-208.
- Şahbaz, Ü. ve Kalay, G. (2010). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 116-135.
- Tamm, M. ve Prellwitz, M. (2001). 'If I had a friend in a Wheel chair': Children's thoughts on disabilities. *Child: Care, Health and Development*, 27(3), 223-240.
- VonKarolyi, C. (2006). Grappling with complex global issues. Issue awareness in young highly gifted children: "Do the claims hold up?" *Roepereview*, 28, 167-174.
- Yazbeck, M., McVilly, K. ve Parmenter, T. R. (2004). Attitudes toward people with intellectual disabilities: An Australian perspective. *Journal of Disability Policy Studies*, 15(2), 97-111.
- Walker, B., Hafenstein, N. L. ve Crow-Enslow, L. (1999). Meeting the needs of gifted learners in the early childhood classroom. *Young Children*, 54(1), 32-36.
- Wels, M., Parke, R. D., Widaman, K., ve O'Neil, R. (2001). Linkages between children's social and academic competence: A longitudinal study. *Journal of School Psychology*, 39, 463-483.

EK-1: ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK SOSYAL MESAFE ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcılar,

Bu anket, özel gereksinimli/engelli bireylere yönelik yaklaşım düzeyinizi ölçmek amacıyla bir araştırma kapsamında size uygulanmaktadır. Her bir maddede verilen seçeneklerden soldan başlayarak, size uygun olanlara (+) uymayanlara (-) işareti koyunuz. Araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlı kullanılacağından sorulara vereceğiniz yanıtların içten ve doğru olması beklenmektedir. Katılımınız için teşekkürler...

Sınıfınız: 9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf () 12. Sınıf ()
Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

1. Üstün zekalı veya yetenekli biriyle;

Aynı mahallede oturabilirim	Aynı okulda okuyabilirim	Aynı sınıfta okuyabilirim	Aynı grupta çalışabilirim	Sıra arkadaşı olabilirim
()	()	()	()	()

2. Görme engelli biriyle;

Aynı mahallede oturabilirim	Aynı okulda okuyabilirim	Aynı sınıfta okuyabilirim	Aynı grupta çalışabilirim	Sıra arkadaşı olabilirim
()	()	()	()	()

3. İşitme engelli biriyle;

Aynı mahallede oturabilirim	Aynı okulda okuyabilirim	Aynı sınıfta okuyabilirim	Aynı grupta çalışabilirim	Sıra arkadaşı olabilirim
()	()	()	()	()

4. Zihin engelli biriyle;

Aynı mahallede oturabilirim	Aynı okulda okuyabilirim	Aynı sınıfta okuyabilirim	Aynı grupta çalışabilirim	Sıra arkadaşı olabilirim
()	()	()	()	()

5. Otizmli biriyle;

Aynı mahallede oturabilirim	Aynı okulda okuyabilirim	Aynı sınıfta okuyabilirim	Aynı grupta çalışabilirim	Sıra arkadaşı olabilirim
()	()	()	()	()

6. Öğrenme güçlüğü olan biriyle;

Aynı mahallede oturabilirim	Aynı okulda okuyabilirim	Aynı sınıfta okuyabilirim	Aynı grupta çalışabilirim	Sıra arkadaşı olabilirim
()	()	()	()	()

7. Fiziksel engelli olan biriyle;

Aynı mahallede oturabilirim	Aynı okulda okuyabilirim	Aynı sınıfta okuyabilirim	Aynı grupta çalışabilirim	Sıra arkadaşı olabilirim
()	()	()	()	()

SUMMARY

Aim

Without any training about individuals with special needs, individuals who graduate from high schools in our country can become their boss, colleagues or neighbors. The lack or inadequateness of this knowledge and interaction during the schooling process can also have a negative effect on other social settings. Therefore, determining the social distance of students with normal development towards students with special needs will be effective in determining the current interaction between them as well as their interactions at different points in life (at workplace, on the street, etc.). In this respect, it is seen that it is important to determine the social acceptances of normally developing individuals towards the individuals with special needs. In this study, different from the previous studies carried out in the field, Guttman-type scale items were developed and the social distances of students with normal development towards individuals with special needs were determined.

Method

The study group consists of 492 participants selected by stratified and purposeful sampling from students in different high schools in Adiyaman province. For the purpose of the study, a Guttman type scale was developed. In this descriptive study, it was determined how high school students are willing to be in the same district, school, class, group and desk with individuals with special needs. The reproducibility (> 0.90) and the scalability (> 0.60) coefficients for all the special needs groups met the recommended criteria and the predominant order of the scale items was found to be in place.

Findings

According to the findings, in terms of average acceptance levels of high school students, they preferred to be in the same district, school and classroom with mentally disabled and autistic individuals; however, they did not prefer to work in the same group or to be desk mate. It has been seen that they prefer to work in the same district, school, class and group with individuals having learning disabilities, visually impaired, hearing impaired and physical handicapped individuals, but they do not prefer to be desk mate. It was seen that high school students preferred to sit in the same desk with gifted individuals in addition to all the promised environments. There was no statistically significant difference between the social distances of high school students towards individuals with special needs in terms of their class levels ($p>0.05$).

Discussion and Conclusion

According to the results of the study, the special need groups that high school students have the farthest social distance are mentally disabled and autistic individuals, respectively. Given that a significant proportion of autistic individuals are mentally inadequate, it turned out that high school students constituted a social distance for cognitively ineffective individuals. Gifted individuals were the special needs group that students with normal development viewed socially the most close to themselves, that is, the special needs group with the highest level of social acceptance. It can be said that the fact that these individuals have an advanced level of language development from an early age, empathy skills, emotional intensity characteristics and academic success in the school process have an important influence on their social acceptance. According to another result of the study, there were no differences in terms of the class level in the social

acceptance levels of students with normal development towards students with special needs. This can be explained by the fact that students do not receive any training to change their perception of the students with special needs; their level of experience with these individuals does not change, and similar thinking as a result of being in the same developmental period (adolescence). As a recommendation, the level of awareness of the students with normal development can be increased by organizing events such as the week of the disabled people, autism awareness day, etc. In future work, an intervention program may be implemented to examine whether the social distance between students with normal development and those with special needs has changed.

